

Arbetsmarknadsdepartementet
Enheten för mänskliga rättigheter och
diskrimineringsfrågor

Minnesanteckningar från sakråd den 15 april 2026 inför Sveriges åttonde periodiska rapport till FN:s MR-kommitté

Som en del i regeringens arbete inför Sveriges åttonde periodiska rapport till FN:s MR-kommitté bjöds civilsamhällsorganisationer in till ett sakråd den 15 april. Från Regeringskansliet deltog tjänstemän från Arbetsmarknadsdepartementet, Justitiedepartementet, Klimat- och näringsdepartementet, Utrikesdepartementet, Utbildningsdepartementet samt Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. Statssekreterare åt jämställdhetsminister Nina Larsson, Katarina Lundahl, ledde mötet.

Inledning

Mötet inleddes med att statssekreterare Katarina Lundahl hälsade organisationerna välkomna och förklarade syftet med sakrådet. Enhetschef för enheten för mänskliga rättigheter och diskrimineringsfrågor, Jenny Olausson informerade sedan om sakrådets upplägg, följt av att kansliråd Caroline Karlström Mitt informerade om rapporteringsprocessen.

Nedan följer en översiktlig sammanfattning av det som företrädarna för organisationerna tog upp under efterföljande bordsrunda.

Civilsamhällsorganisationers inkludering och finansiering

Flera deltagare från organisationerna uttryckte uppskattning för möjligheten att delta vid sakråd och därigenom bidra med synpunkter. Deltagare lyfte att inbjudningslistan till sakråden bör ses över då det finns fler organisationer som kan bistå med viktiga synpunkter och erfarenheter. Civilsamhällsorganisationerna framförde även att de ansåg att resurserna till

civila samhället minskat, samtidigt som möjligheterna att verka i samhället bygger på tillgången till resurser.

Diskriminering

Flera av organisationerna poängterade att antalet anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen (DO) och antidiskrimineringsbyråerna ökat, och att antidiskrimineringsbyråerna fyller en viktig funktion för stödet till enskilda. En av organisationerna tog upp att anmälningarna i hög grad rör diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning. Vidare tog några organisationer upp betänkandet SOU 2021:95 *Ett utökat skydd mot diskriminering* och behovet av att se över diskriminering vid myndighetsutövning. Det togs även upp att man vill se språk som en diskrimineringsgrund.

Migration

Flera av organisationerna förde fram synpunkter rörande principen om non-refoulement, dvs. förbudet mot att avvisa eller utvisa en person till ett land där denne riskerar förföljelse, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling. Deltagare lyfte bl.a. att det finns systematiskt återkommande problem och framförde uppfattningen att regeringen har en förenklad syn av principen. Principen om non-refoulement togs även upp avseende journalister och konstnärer, som deltagare ansåg riskerar få skeva bedömningar i asylprocessen.

Deltagare kritiserade förslagen om att medborgarskap ska kunna återkallas samt förslaget om att inga övergångsbestämmelser ska gälla för de skärpta kraven för svenskt medborgarskap. Vidare lyftes en problematik kring tillfälliga uppehållstillstånd som huvudregel. Deltagare belyste även ett behov av tillsyn av verksamheten på återvändande- och mottagandecenter.

Barns rättigheter

Ett stort antal organisationer framförde kritik mot förslaget om att sänka straffbarhetsåldern. Deltagare menade att förslaget strider mot barnkonventionen. Det betonades även att frihetsberövande av barn endast ska användas som en sista utväg, under kortast möjliga tid och med regelbunden prövning. Vidare togs upp att barns rätt till isoleringsbrytande åtgärder i häktet ofta inte tillgodoses. Deltagare lyfte även att hat och hot

mot unga aktiva på olika digitala plattformar ökar och informerade om att man vill se en handlingsplan på området.

Nationella minoriteters rättigheter

Flera av organisationerna lyfte att de ser ett behov av att stärka samers rättigheter. Särskilt betonades identifierade brister avseende lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket i relation till principen om fritt och informerat förhandssamtycke. Deltagare tog även upp att man vill se en ratificering av ILO:s konvention nr. 169. Vidare framhöll deltagare vikten av att kunna få använda sitt minoritetsspråk i samhället och beskrev hur barn nekas undervisning i sitt minoritetsspråk på grund av brist på lärare. Betydelsen av att inkludera alla nationella minoriteter vid namn i lagar, handlingsplaner och andra dokument belystes även, då man anser att det annars finns en risk att vissa minoriteter glöms bort. Deltagare tog även upp att man vill se ett mer långsiktigt arbete för minoriteters rättigheter.

Lagstiftningsarbetet och remisstider m.m.

Ett flertal organisationer lyfte att de ser problematik med att flera frågor bereds och skickas ut på remiss samtidigt på samma område, då man menar att detta leder till svårigheter att analysera och förutse konsekvenserna av förslagen. De lyfte även att förkortade svarstider för remisser påverkar civilsamhällesorganisationers och andra aktörers möjligheter att bidra till lagstiftningsarbetet. Vidare togs det upp önskemål om att de rekommendationer och beslut som rör Sverige i internationella granskningar ska få större genomslag i den nationella rättstillämpningen och beslutsfattandet.

Ett särskilt tortyrbrott

Deltagare från flera organisationer ansåg att det borde införas ett särskilt tortyrbrott i svensk lagstiftning för att bland annat tortyröverlevare ska få erkännande och upprättelse. Det lyftes även att myndigheter bör få ökad kunskap om tortyr- och traumaöverlevare.

Polisens arbete, häktet och fängelse

Flera organisationer ställde sig kritiska till långa häktetider i svenska häkten. De tog upp att man ser resursbrister hos häkten och rättsforensiskt centrum,

vilket bidrar till problematiken med häktetiderna. Deltagare belyste även att gränspolisens befogenheter att genomföra kroppsvisiteringar och husrannsakan kan vara integritetskränkande.

Demonstrations-, yttrande- och mötesfrihet

Deltagare välkomnade att den förestående ändringen av ordningslagen inte inkluderar att polisen skulle kunna neka tillstånd till en allmän sammankomst med hänvisning till Sveriges säkerhet, då man anser att det hade inneburit ett omfattande och oproportionerligt ingrepp i yttrande- och mötesfriheten. Det lyftes vidare en oro avseende utvecklingen av brottsrubricering av aktivister som utnyttjar sin grundlagsstadgade demonstrationsfrihet. Man framförde att rubriceringen sabotage borde användas med större försiktighet avseende demonstrationer.

Rättegångskostnader i förvaltningsrätten

Deltagare belyste svårigheterna för enskilda att vinna i förvaltningsrätten. Man menade att det är en ojämn spelplan och att det föreligger strukturella problem. Chanserna för enskilda att nå framgång i förvaltningsrätten ökar enligt organisationen i stor utsträckning om man har ett juridiskt ombud, det lyftes därför att det är högst problematiskt att huvudregeln inom förvaltningsrätten är att enskilda inte har rätt att få sina rättegångskostnader betalda.

Politikers retorik i offentliga debatten

Några organisationer lyfte en oro för vissa politikerns negativa retorik avseende etniska minoriteter och särskilt gällande muslimer i den offentliga debatten. Deltagare tog upp att retoriken riskerar att leda till själv-censurering.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Deltagare framförde att man ser ett behov av att se över definitionen av funktionsnedsättning utifrån de internationella rekommendationer som Sverige mottagit. Vidare lyftes behovet av särskild utbildning rörande polisens bemötande av personer med funktionsnedsättning. Deltagare tog även upp att Institutet för mänskliga rättigheter i sin senaste årsrapport lyft att 90 procent av kvinnor på SiS-institutioner har NPF-diagnoser.

Religionsfrihet

Deltagare framförde att diskriminering på grund av religion är ett problem i samhället och beskrev att elever i alltför stor utsträckning kränks i skolan på grund av sin trostillhörighet. Deltagare belyste även att hatbrott mot religiösa grupper inte tas på tillräckligt stort allvar. Det beskrevs hur trossamfundslokaler utsätts för vandalism och hot, och att anmälningsbenägenheten är låg. Man välkomnade säkerhetshöjande insatser och framförde att det finns ett stort behov av sådana. Vidare tog deltagare upp att demokrativillkoren och det nya medlemskravet för trossamfund som ansöker om statsbidrag riskerar att leda till att trosutövare inte får lika stor möjlighet att utöva sin tro.

Kvinnors rättigheter

Deltagare framförde att det finns ett stort behov av tillgång till skyddat boende för kvinnor, att placeringarna minskar och att endast de med större behov av skydd får sin rätt till skydd tillgodosedd. Vidare lyftes att arbetet mot mäns våld mot kvinnor i större omfattning borde genomföras i samverkan med trossamfund. Deltagare framförde att man borde kunna få stöd var än man bor och att det därför borde vara obligatoriskt med så kallade exit-program för personer som utsätts för prostitution och sexuell exploatering. Slutligen framfördes det att man vill se en ambassadör mot prostitution och människohandel igen.

Avslutning

Statssekreterare Katarina Lundahl tackade för deltagarnas synpunkter och underströk värdet av civilsamhällets verksamhet och kunskap för arbetet med mänskliga rättigheter.

Deltagande civilsamhällesorganisationer

- Advokatsamfundet
- Amnesty International Sverige
- Antidiskrimineringsbyrån Uppsala
- Asylrättscentrum

- Centrum för rättvisa
- Civil Rights Defenders
- Flyktinggruppernas riksråd (FARR)
- Fonden för mänskliga rättigheter
- Funktionsrätt Sverige
- Internationella juristkommissionen, Svenska avdelningen
- LSU, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer
- Rädda barnen
- Rättighetscentrum Västerbotten
- Same Ätnam
- Svenska FN-förbundet
- Svenska PEN
- Svenska Röda korset
- Sverigefinländarnas delegation
- Sverigefinländarnas arkiv
- Sveriges kristna råd
- Sveriges muslimska förbund
- Unizon

Övriga

- Institutet för mänskliga rättigheter (som observatör)